

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

І. Г. БАБИЧ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Навчально-методичний посібник

до вивчення дисципліни «Цивільне право: теорія та практика»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»,
за спеціальністю 081 «Право»
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

Одеса
Фенікс
2023

УДК 347
Ц58

Рекомендовано до друку? навчально-методичною радою
Національного університету 'Одеська юридична академія'
(протокол № 4 від 5 травня 2023 року)

Укладач - Бабич Ірина Григорівна, кандидат юридичних наук,
доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету'
«Одеська юридична академія».

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9874-7297>

Рецензенти:

Менджул М. - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
цивільного права та процесу юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»;

Церковна О. - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету вну-
трішніх справ.

Цивільне право: теорія та практика : навч.-метод. посіб. Ц 58
[Електронне видання] / І. Г. Бабич ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». -
Одеса : Фенікс, 2023. - 48 с. - Режим доступу:
<https://hdl.handle.net/11300/25628>

ISBN 978-966-928-947-6

Посібник містить методичні матеріали щодо підготовки до семінарських занять з
курсу «Цивільне право: теорія і практика». Складений відповідно до робочої програми
«Цивільне право: теорія і практика». Для здобувачів вищої освіти, студентів 2 курсу
факультету Адвокатури та антикорупційної діяльності, спеціальність
«правознавство».

УДК 347

Передмова

Навчальний курс «Цивільне право: теорія та практика» спрямований на отримання і поглиблення знань студентів з чинного цивільного законодавства. Цивільне право – це галузі права з якими зустрічається в житті кожна людина. Охоплюючи величезну кількість суспільних відносин у сучасний період українського державобудування та вітчизняної законотворчості, ця галузь розвивається швидко та динамічно. Про це свідчить не тільки безперервне прийняття нових законодавчих актів з метою оптимізації врегулювання цивільних та сімейних відносин, а і поширена практика правозастосування норм цивільного та сімейного законодавства для регулювання і захисту цивільних прав. Зазначене обумовлює існування наукових проблем в сфері цивільного права.

Представлена дисципліна дає можливість поглибити розуміння питань українського цивільного права. Зважаючи на вищезазначене дуже важливо оволодіти процедурою курсу студентам-юристам. Його мета – аналіз чинного законодавства України, що регулює правовідносини, пов'язані із завданням і відшкодуванням шкоди, базис теоретичний цивільного законодавства, вчення про суб'єктів цивільного права, підстави виникнення цивільних правовідносин порядок здійснення і захисту прав та їх правовий аналіз. Цей курс допоможе глибше вивчити окремі статті Цивільного кодексу, оновленого на основі ЦК України, які мають не лише теоретичне, а й практичне значення.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. АНОТАЦІЯ

Мета вивчення

Сформувати цілісне уявлення та надати поглиблені знання про цивільне право та законодавство України, роль та особливості актів цивільного законодавства і права у врегулюванні окремих цивільних правовідносин, проблемні питання цивільно-правових договорів і правових звичаїв. Розглянути особливі питання здійснення цивільних прав та суб'єктивних інтересів, проблемні питання права власності і права інтелектуальної власності та інші.

Результати навчання

Після вивчення курсу здобувач вищої освіти буде (спроможний):

- розробити пропозиції щодо вирішення дискусійних питань у сфері цивільного права;
- виділити особливості сучасних концепцій у сфері цивільного права;
- продемонструвати інтегральне розуміння закономірностей та тенденцій розвитку цивільного права;
- інтерпретувати особливості цивільного права;
- демонструвати глибинне розуміння цивільного права;
- інтегрувати знання і вирішити комплексні дослідницькі завдання у сфері цивільного права.

1.2. ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти є знання, вміння та навички, його інформаційна, соціальна, комунікативна компетентність. Оцінюватися може виконання будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими здобувачі вищої освіти демонструють власне аналітичне мислення: розгор-

нуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, участь в дискусіях тощо.

При визначенні навчальних досягнень студентів аналізу підлягають: характеристики відповіді здобувача вищої освіти: елементарна, фрагментарна, неповна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча; якість знань, правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність; ступінь сформованості загально навчальних та предметних умінь і навичок; рівень оволодіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо; досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези, розв'язувати проблеми); самостійність оцінних суджень.

Поточний контроль знань є невід'ємною частиною всього навчального процесу і засобом виявлення ступеню засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу.

Поточний контроль роботи повинен:

- допомагати здобувачеві вищої освіти в організації його роботи;
- привчати до систематичного опрацювання матеріалу і підготовки до сприйняття наступних тем з програми дисципліни;
- виявити ступінь відповідальності здобувача вищої освіти та його ставлення до роботи, причини, що перешкоджають виконувати навчальну програму;
- стимулювати активність та інтерес у вивченні науки; виявити обсяг,
- глибину і якість сприйняття матеріалу, який вивчається; визначити недоліки і прогалини у знаннях та шляхи їх усунення;
- виявити рівень опанування навичками самостійної роботи.

Критерії оцінювання під час поточного контролю

У відповідності до визначених критеріїв поточний контроль здійснюється за визначеною силябусом (робочою навчальною програмою) системою.

Таблиця 1

**Шкала оцінювання навчальної діяльності
здобувача вищої освіти**

Шкала оцінювання			
Оцінка	Відсотки	Бали	Опис
A		90–100	відмінно
B		82–89	добре
C		75–81	добре
D		64–74	задовільно
E		60–63	задовільно
Fx		35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
F		1–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1.3. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

У процесі навчання використовуються останні редакції нормативно-правових актів. В процесі викладання і вивчення застосовуються перевірені програми і сервіси *Google Class*, *Google jimboard*, *Google keep* та інші. Офлайн заняття проводяться за допомогою програми *Zoom*. В цілому застосовується програма навчання за допомогою системи *MOODLE*.

2. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Навчальне навантаження (форма навчання)	Лекцій, год.	Практичні заняття, год.	Самостійна робота, год.	Обсяг, кредити ЄКТС
денна	14	16	60	3.0

Програма та тематичний план навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни	Актуальні проблеми права власності та інших речових прав. Право інтелектуальної власності Деякі проблеми договірних прав Проблеми правового регулювання недоговірних зобов'язань Проблеми спадкового права
--------------------------------	---

Лекційні заняття			
Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (теми)	Посилання на РН дисципліни	год.
Тема 1	Поняття та здійснення цивільних прав	1,2,3,4,5	4
Тема 2	Особисті немайнові права	1,2,3,4,5	4
Тема 3	Деякі проблеми договірних прав	1,2,3,4,5	2
Тема 4	Проблеми правового регулювання недоговірних зобов'язань	1,2,3,4,5	2
Тема 5	Проблеми спадкового права	1,2,3,4,5	2

Практичні, семінарські, лабораторні заняття			
Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (теми) Поняття та здійснення цивільних прав	Посилання на РН дис- ципліни	год.
Тема 1	Поняття та здійснення цивільних прав	1,2,3,4,5	4
Тема 2	Особисті немайнові права	1,2,3,4,5	4
Тема 3	Деякі проблеми договірних прав	1,2,3,4,5	4
Тема 4	Проблеми правового регулювання недоговірних зобов'язань	1,2,3,4,5	2
Тема 5	Проблеми спадкового права	1,2,3,4,5	2

Самостійна робота			
Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (наприклад, Теми або види навчальної активності)	Посилання на РН дис- ципліни	год.
Тема 1	Поняття та здійснення цивільних прав.	1,2,3,4,5	6
Тема 2	Особисті немайнові права.	1,2,3,4,5	6
Тема 3	Деякі проблеми договірних прав	1,2,3,4,5	6
Тема 4	Проблеми правового регулювання недоговірних зобов'язань.	1,2,3,4,5	6
Тема 5	Проблеми спадкового права	1,2,3,4,5	6

Індивідуальні завдання			
Символ одиниці змісту	Опис змісту індивідуального завдання	Посилання на РН дис- ципліни	год.
1	Написання комплексної контрольної роботи	1,2,3	3
2	Підготовка есе	1,2,3,4,5	4
3	Підготовка кросвордів, ребусів, за- вдань	1,4,5	3

3. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з поняттям, ознаками та особливостями цивільно-правових відносин, цивільним правом, реалізацією та захистом цивільних прав, питаннями зобов'язального права, права нерухомості, права інтелектуальної власності, спадкового права з теоретичними та практичними проблемами формування та функціонування правових конструкцій цивільно-правових відносин на етапі розвитку суспільства. Актуальним завданням є обґрунтування сучасного поняття та структури цивільного права та дослідження безпосередніх причин виникнення, зміни, припинення та будь-яких інших перетворень цивільних прав та обов'язків учасників цивільно-правових відносин.

Методологія. Використовуються загально-теоретичні і спеціальні методи пізнання. Метод історизму, діалектичний метод.

Курс пов'язаний із всіма основними курсами цивільно-права: «Теорія права», «Цивільне право України», «Римське право» та інші.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАНЯТТЯ 1. ПОНЯТТЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

1. Поняття принципів цивільного права
2. Принцип справедливості у цивільному праві.
3. Застосування принципів справедливості, добросовісності, розумності у судовій практиці.
4. Поняття суб'єктивного права й інтересу.
5. Здійснення суб'єктивних цивільних права
6. Захист суб'єктивних цивільних прав.
7. Поняття недійсних правочинів
8. Окремі види недійсних правочинів.

Методичні рекомендації

Принципи цивільного права – це основні принципи, найбільш загальні керівні положення (принципи) цивільного права, які в силу свого законодавчого закріплення мають загальнообов'язковий характер. Застосування принципів справедливості, добросовісності, здорового глузду та інших загальних принципів цивільного права в юриспруденції. Ідея справедливості – одна з вічних ідей людства. Це загальнолюдська цінність, яка тісно пов'язана з розумінням права.

Оціночний характер категорії справедливості, її цінніснотворча функція зумовлені її особливою координуючою роллю в системі правових принципів. З точки зору правосуддя, найбільш значущим результатом такої координації є досягнення оптимального співвідношення між універсальними правами людини, включно з правовими принципами, які відповідають цьому рівню економічного, політичного, соціального та культурного розвитку суспільства та забезпечують успішне вирішення як найближчі, так і перспективні завдання нормативного регулювання.

Завдання

Тестові завдання:

Оберіть правильну відповідь. Зверніть увагу на можливу варіантність правильних відповідей:

1. Цивільні правовідносини – це:

- 1) суспільні відносини, що регулюються законодавством України;
- 2) суспільні відносини, що засновані на підпорядкуванні сторін та імперативному регулюванні;
- 3) правовий зв'язок, що ґрунтується на нормах цивільного права, між юридично рівними суб'єктами, які виступають носіями цивільних прав та обов'язків;
- 4) суспільні відносини, врегульовані нормами цивільного права;
- 5) майнові та особисті немайнові суспільні відносини.

2. Підставами виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин є:

- 1) настання певних життєвих обставин;
- 2) юридичні факти;
- 3) обставини, що не залежать від волі людини;
- 4) обставини, що залежать від волі людини;
- 5) життєві обставини, з якими цивільне законодавство пов'язує конкретні правові наслідки.

3. Елементами цивільних правовідносин є:

- 1) суб'єкт, об'єкт, зміст;
- 2) суб'єкти, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона;
- 3) суб'єкт, об'єкт, зміст, підстави виникнення, зміни та припинення;
- 4) суб'єкти, об'єкти, суб'єктивні цивільні права та суб'єктивні цивільні обов'язки;
- 5) суб'єкт, об'єкти, суб'єктивні цивільні права та суб'єктивні цивільні обов'язки.

4. Підставами виникнення цивільних прав та обов'язків є:

- 1) договори та інші правочини;
- 2) дії фізичних осіб;

- 3) завдання майнової (матеріальної) та моральної (немайнової) шкоди іншій особі;
 - 4) створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної творчої діяльності;
 - 5) трудовий договір;
 - 6) заповіт;
 - 7) шлюбний договір;
 - 8) прийняття спадщини;
 - 9) укладання шлюбу.
 - 10) усиновлення
 - 11) завдання шкоди здоров'ю фізичної особи;
 - 12) народження дитини.
5. Суб'єктами (учасниками) цивільних правовідносин є:
- 1) всі люди;
 - 2) фізичні та юридичні особи;
 - 3) підприємства, установи та організації;
 - 4) юридичні особи;
 - 5) держава України та іноземні держави
 - 6) фізичні та юридичні особи, територіальні громади, АРК, держави та інші суб'єкти публічного права.

Завдання 1

Пану Литвиненко належить на праві приватної власності автомобіль.

Охарактеризуйте існуюче правовідношення, назвіть його суб'єктів. Що є об'єктом цього правовідношення? Які цивільні права та обов'язки складають його зміст?

Завдання 2

Надайте розгорнуту характеристику наступним цивільним правовідносинам:

1) студент Петренко зняв квартиру, що належить на праві власності пану Самойленко строком на 1 рік;

2) міськвиконком видав учаснику бойових дій в зоні АТО пану Барановському ордер на заняття житлового приміщення в багатоквартирному будинку;

3) пані Громова надрукувала в місцевій газеті оголошення про виплату грошової винагороди тому, хто знайде її зниклу собаку. Собаку знайшла і привезла до хазяйки пані Іщенко;

4) пан Бірюков на власному автомобілі вчинив наїзд на пана Розова, внаслідок якого пан Розов помер.

Завдання 3

Які з нижче наведених життєвих обставин є юридичними фактами? Підставою для яких правовідносин вони є? Свою відповідь обґрунтуйте.

- Народження людини;
- реєстрація народження людини в органах ДРАЦСу.
- землетрус;
- пожежа в будинку;
- наказ про звільнення працівника;
- складання заповіту;
- шторм на морі;
- написання твору;
- укладення шлюбу
- підписання договору міні;
- продаж будинку;
- реєстрація юридичної особи;
- сильна злива у місті Одесі;
- реєстрація у якості кандидата в народні депутати;
- дорожньо-транспортна пригода.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т. 2 / Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько [та ін.] / за ред. Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 1240 с.
4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 68–74.
5. Сивий Р. Б. Приватне (цивільне) право в системі права України: монографія. Київ: КВІЦ, 2006. 214 с.

6. Харитонов Є. Вступ до курсу цивільного права. *Студентський юридичний журнал: додаток до журналу «Право України»*. 2011. № 2. С. 149–159.
7. Харитонов Є. О. Вступ до цивільного права України: навч. посіб. Київ: Істина, 2006. 288 с.
8. Харитонов Є. О. Історія приватного (цивільного) права Європи. Частина І. Витоки. Одеса: БАХВА, 1999. 292 с.
9. Харитонов Є. О. Історія приватного права Європи: західна традиція. Одеса: БАХВА – Юрид. літ., 2001. 328 с.
10. Харитонов Є. О. Історія приватного права Європи: східна традиція. Одеса: Юрид. літ., 2000. 260 с.
11. Харитонов Є. «Прогалини» у цивільному законодавстві: хиби правотворчості чи прийом законодавчої техніки. *Юридичний вісник*. 2013. № 1. С. 72–81.
12. Харитонов Є. О. Нариси теорії цивілістики (поняття та концепти): монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 464 с.
13. Харитонов Є. О. Цивільно-правовий метод: зміна парадигми. *Часопис цивілістики*. 2006. Вип. 3. 2006. С. 16–20.
14. Цивільне право України (традиції та новації): монографія / авт. кол.; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, Т. С. Ківалової, О. І. Харитонovої; наук. ред. Н. Ю. Голубєvої. Одеса: Фенікс, 2010. 700 с.
15. Цивільне право України: в 2-х т. підруч. / Є. О. Харитонov, О. В. Дзера, В. В. Дудченко [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонovа, Н. Ю. Голубєvої. Харків: Одіссеї. Т. 1. 2008. 832 с.
16. Цивільне та сімейне право України: підруч. / Є. О. Харитонov. В. В. Дудченко, О. І. Харитонovа [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонovа, Н. Ю. Голубєvої. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
17. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонovа, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонovа, О. І. Харитонovої, Н. Ю. Голубєvої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

ЗАНЯТТЯ 2

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА

1. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.
2. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування людини.
3. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття особи.
4. Захист особистих немайнових прав.
5. Право на життя.
6. Право на здоров'я.

7. Право на свободу та особисту недоторканість.
8. Право на ім'я.
9. Право на гідність та ділову репутацію.
10. Право на особисте життя та його таємницю.
11. Право на свободу пересування, місце проживання та його недоторканість.
12. Право на інформацію, таємницю кореспонденції.

Методичні рекомендації

Вперше за всю історію національного цивільного законодавства офіційно визнано, що особисті немайнові правовідносини є не лише повноцінним предметом цивільно-правового регулювання на рівні з майновими відносинами (ст. 1 ЦК), але і мають відповідний пріоритет перед ними, оскільки структурно зазначені першими при визначенні предмета цивільно-правового регулювання.

Виходячи з того, що відтепер цивільне законодавство регулює та охороняє особисті немайнові правовідносини, воно повинно приділити більше уваги закріпленню низки особистих немайнових прав, що складатимуть зміст зазначених правовідносин і встановленню гарантій їх реалізації та захисту. Саме вирішенню цих питань присвячена Книга друга ЦК.

Книга друга ЦК є результатом адаптації норм цивільного законодавства до загальноєвропейських стандартів, де основним мірилом права є людина та непорушність її прав і свобод. Окрім цього, введення Книги другої ЦК є галузевим розвитком конституційного положення про пріоритетність людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки серед інших соціальних цінностей (ст. 3 Конституції України).

Завдання

Задача 1

Визначте дату спливу строку договору, який був складений 31 січня 2016 року:

- 1) на тиждень,
- 2) на місяць,

- 3) на квартал,
- 4) на 5 місяців,
- 5) на півроку,
- 6) на рік.

Задача 2

За договором позики Єськова 15 травня 2012 року передала Фішману 5000 гривень на 6 місяців. Після спливу строку договору гроші повернуті не були. Впродовж наступних 3 років Фішман обіцяв повернути гроші, але не робив цього, посилаючись на тяжке матеріальне становище. 28 листопада 2015 року Єськова звернулася з позовом до суду. Фішман на судові засідання не з'являвся, тому суд вирішив розглядати справу без нього.

Яким чином повинен суд вирішити справу?

Задача 3

Туренко 10 лютого 2015 року купив у магазині “Биос” клавіатуру. На неї був встановлений гарантійний строк у 3 місяці. Через 2 місяці Туренко виявив значні недоліки у роботі клавіатури і 29 квітня 2015 року звернувся з проханням про ремонт до магазину. Його попросили звернутися через 2 тижні, посилаючись на велику завантаженість. 15 травня він звернувся повторно, однак йому відмовили у зв'язку з пропуском гарантійного строку.

18 березня 2016 Турченко звернувся з позовом до суду. Чи задовольнить суд позовні вимоги Туренка?

Задача 4

Трояновська передала 4 листопада 2010 р. Букиній – дочці своєї сусідки – стародавню каблучку з діамантами, з умовою, що Букина надягне її на весіллі і через дня 3–4 поверне. 11 листопада 2010 Р. Букина повернула каблучку, і Трояновська поклала її у шкатулку. Через тривалий час, у ході якого Трояновська каблучкою не користувалася, вона виявила, що у каблучці, що мала п'ять діамантів, одного діаманта не вистачає. Це відбулося 25 грудня 2014 р. Лише 20 лютого 2015 року Трояновській вдалося розшукати Букину, що виїхала із сім'єю з їхнього міста. Букина визнала, що в день весілля вона помітила, що один діамант із каблучки

випав, але знайти його не вдалося. Оскільки Букина відшкодувати вартість діаманту відмовилася, Трояновська 23 лютого 2015 р. звернулася з позовом у суд.

Як суд повинний вирішити суперечку?

Задача 5

Давидов за договором позики передав Орлову 3000 гривень 5 січня 2010 р. строком на шість місяців. Договір був укладений в усній формі, у присутності свідків Дурова й Андрєєва.

Після нагадувань Давидова Орлов 6 червня 2012 р. переслав Давидову поштою в погашення боргу 1000 гривень, вказавши в талоні переказного бланку: «Іншу суму в 2 тис. вишлю через два місяці».

10 січня 2015 року Давидов пред'явив позов про стягнення не повернутої йому суми боргу.

Як варто вирішити справу?

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т. 2 / Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько [та ін.] / за ред.: Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 1240 с.
4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 68–74.
5. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. / за ред.: О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: ЮрінкомІнтер, 2010. 977 с.
6. Цивільне право України. Загальна частина: загальні положення: підруч. / І. А. Бірюков [та ін.]; ред.: І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка. 2-ге вид., змінене та доп. Київ: КНТ, 2008. 478 с.
7. Цивільне та сімейне право України: підруч. / Є. О. Харитонов. В. В. Дудченко, О. І. Харитонova [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
8. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонova, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, О. І. Харитонova, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

ЗАНЯТТЯ 3

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ РЕЧОВИХ ПРАВ

(2 ГОД.)

1. Поняття та характеристика речових права
2. Види права власності
3. Зміст права власності
4. Набуття права власності
5. Припинення права власності
6. Захист речових прав.
7. Право спільної сумісної власності
8. Право спільної часткової власності.
9. Права на чужі речі.
10. Емфітевіз, суперфіцій

Методичні рекомендації:

Власність як економічна категорія – це суспільні відносини, в рамках яких суб'єкти взаємодіють з приводу речей, при цьому одні з них (власники) ставляться до цих речей як до своїх і використовують їх на свій розсуд, а інші (не власники) відносяться до цих речей як до чужих і повинні не перешкоджати уповноваженій особі використовувати їх на свій розсуд. Право власності є юридичною категорією, його легальне визначення закріплене у ст. 316 ЦК України, відповідно до якої правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Традиційно у цивілістиці поняття права власності розглядається в об'єктивному та суб'єктивному сенсі. В об'єктивному сенсі право власності розглядається як правовий інститут, що є сукупністю правових норм, які регулюють відносини власності, тобто регулюють та захищають приналежність майнових благ конкретним суб'єктам. А вже під правом власності в суб'єктивному сенсі розуміється суб'єктивне право власника, яке, як і будь-яке суб'єктивне право, є мірою дозволеної поведінки уповноваженої особи і передбачає можливість особи на свій розсуд, незалежно від волі інших осіб, визначати свою поведінку стосовно належних їй речей. Тобто у ст. 316 ЦК України закріплено поняття права власності у суб'єктивному сен-

сі. Право власності у суб'єктивному сенсі визначають також як право особи володіти, користуватися та розпоряджатися на власний розсуд належним їй майном.

Завдання

Задача 1

Пан Стародубцев продав пану Марченку телевізор. За домовленістю сторін Марченко повинен був забрати телевізор через два дні. Вночі в квартирі Стародубцева трапилась пожежа в результаті якої згорів зазначений телевізор. Стародубцев відмовився повернути Марченку отриману за телевізор грошову суму посилаючись на те, що Марченко як власник телевізора несе ризик випадкової загибелі речі.

Марченко звернувся до суду.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 2

Пані Колісниченко розбираючи речі отримані у спадщину від батька виявила серед них декілька сплавів платини. Вона розповіла про це своїй приятельці, яка повідомила фінансовий орган про те, що у власності приватної особи знаходиться майно, яке не повинно бути у приватній власності. Пані Колісниченко не заперечувала факт наявності в неї платини.

Фінансовий орган вручив пані Колісниченко припис про необхідність розпорядження платиною у встановленому законом порядку. Оскільки пані Колісниченко цього не зробила, до неї пред'явили позов про примусове відчуження платини з відшкодуванням її вартості за державними розцінками.

Пані Колісниченко проти позову заперечувала, посилаючись на те, що ринкова вартість платини значно вище.

Вирішіть справу.

Задача 3

Під час проходження археологічної практики студенти другого курсу історичного факультету ОДУ Сіренко та Петров знайшли на розкопках кургану декілька старовинних золотих прикрас.

Сіренко запропонував Петрову розділити знахідки між собою і нікому не говорити про це.

Чи законна пропозиція Сіренка? Які дії повинні вчинити Петров та Сіренко згідно чинного законодавства?

Задача 4

До фермерського господарства пана Онопрієнко пристала корова. Оскільки корову нічим було годувати, фермер забив її, м'ясо продав на базарі, а шкуру передав на шкіряний завод в обмін на шкіряні вироби.

Через два місяці з'явився власник корови.

До кого і які вимоги він може пред'явити згідно чинного законодавства?

Задача 5

Пан Івасюк в червні 2013 року придбав у пана Петренка автомобіль. Угода була оформлена шляхом фактичної передачі автомобіля, видачі паном Петренко пану Івасюку розписки в отриманні грошової суми за автомобіль, і оформленням на пана Івасюка довіреності на право розпорядження цим автомобілем. Довіреність була видана строком на 3 роки.

Через 1,5 роки, в січні 2015 року пан Івасюк, вважаючи себе власником автомобіля, вирішив зняти автомобіль з обліку для його продажу. Орган внутрішніх справ вилучив у нього автомобіль, в зв'язку з тим, що пан Петренко в березні 2014 року був засуджений за скоєння важкого злочину, і йому призначили покарання, пов'язане з позбавленням волі та конфіскацією майна, що йому належить.

Пан Івасюк звернувся до суду з позовом про повернення йому автомобіля, як правомірному власнику.

Дайте правову оцінку діям Органу внутрішніх справ. Чи є підстави для визнання права приватної власності пана Івасюка на автомобіль?

Задача 6

Пан Пилипчук звернувся до директора державного підприємства з проханням продати йому токарний станок, котрий, за його словами, й так не використовується в зв'язку зі спадом виробництва.

Однак директор відмовив, посилаючись на те, що не має права розпоряджатись державним майном.

Чи має директор право продати станок? Хто і в якому порядку може розпоряджатись обладнанням, яке є на підприємстві?

Задача 7

Завод «Хімреактив» передав у тимчасове користування КСП «Таврієць» чотири кислототривких баки. Після закінчення обумовленого строку КСП баки не повернуло, посилаючись на те, що два з них внаслідок аварії, яка трапилась з вини сторожа, що був у нетверезому стані, повністю вийшли з ладу, а ще два – необхідні підприємству для підтримання виробничого циклу. При цьому представник КСП висловив впевненість, що підприємство, як сільськогосподарський виробник, має переважне право на продовження терміну оренди, і пообіцяв, що після закінчення нового терміну договору два баки будуть повернуті, а вартість ще двох буде відшкодована, як тільки КСП стягне збитки зі сторожа.

Завод з цими пропозиціями не погодився і звернувся до господарського суду. Яким має бути рішення суду?

Задача 8

Христинівська сільрада, провівши перевірку використання земельних ділянок, наданих для індивідуального будівництва, встановила, що лише на деяких розпочато будівництво, значна кількість ділянок використовується під городи, а деякі взагалі не використовуються і заростають бур'янами.

Обговоривши цю інформацію, депутати сільради прийняли рішення:

- 1) встановити термін у 2 роки для завершення розпочатого будівництва;
- 2) заборонити використовувати ділянки під городи, якщо на них не розпочато будівництво;
- 3) клопотатися перед районною Радою про вилучення ділянок у громадян, які не будуються і не утримують ділянки у належному стані.

Дайте оцінку рішенням сільради.

Задача 9

Пан Стефанчук проживав в успадкованому будинку разом з колишніми членами своєї сім'ї. В зв'язку з переїздом на нове постійне місце проживання він продав будинок пану Лимаренко, при цьому в договорі питання про права проживаючих в будинку осіб ніяк не обговорювалися. Після укладення договору пан Стефанчук виїхав з будинку. Інші ж особи відмовилися покинути будинок, мотивуючи свою відмову відсутністю іншого місця проживання.

Новий власник звернувся з позовом до означених осіб про звільнення будинку. Обґрунтовуючи свої вимоги позивач посилався на те, що якщо з будинку виїхав колишній власник, то члени сім'ї, до того ж колишні, тим більше повинні звільнити будинок.

Відповідачі заперечують проти позову і зазначають, що свого часу вселилися в будинок як члени сім'ї власника і тому зміна власника не тягне для них обов'язку звільнити будинок.

Вирішіть справу. Чи зміниться рішення, якщо до укладення договору особи, які проживали в будинку, дали письмове зобов'язання щодо його звільнення, а потім від його виконання відмовилися.

Задача 10

Користувачі земельних ділянок, що розташовані поруч (пан Василь та пан Іван) приватизували їх. Після цього власник однієї земельної ділянки – пан Василь заборонив сусіду – пану Івану використовувати його земельну ділянку з метою проходу або проїзду. В свою чергу пан Іван закрити сусіду підхід до криниці, якою до приватизації вони користувалися сумісно. Свої дії сусіди обґрунтовували тим, що після набуття права власності вони мають право за власним бажанням володіти, користуватися та розпоряджатися своїм майном і можуть не допускати сусідів на свої земельні ділянки.

При розгляді спору у відділі земельних ресурсів та землеустрою було встановлено, що доступ на ділянку пана Івана мінувши ділянку пана Василя суттєво ускладняється. В той же час спроба забезпечити криницями обидві ділянки була безрезультатною, бо не дивлячись на буріння свердловин, вода не пішла.

Як можна вирішити означений спір? Обґрунтуйте свою точку зору посиланням на чинне законодавство.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т. 2 / Ю. В. Білоусов І. Р. Калаур С. Д. Гринько [та ін.] / за ред.: Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 1240 с.
4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 68–74.
5. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. / за ред.: О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: ЮрінкомІнтер, 2010. 977 с.
6. Цивільне право України. Загальна частина: загальні положення: підруч. / І. А. Бірюков [та ін.]; ред.: І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка. 2-ге вид., змінєне та доп. Київ: КНТ, 2008. 478 с.
7. Цивільне та сімейне право України: підруч. / Є. О. Харитонов. В. В. Дудченко, О. І. Харитонова [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонова, Н. Ю. Голубєвої. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
8. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонова, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонова, О. І. Харитонєвої, Н. Ю. Голубєвої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

ЗАНЯТТЯ 4

ДОГОВІРНЕ ПРАВО. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

1. Загальне вчення про договір у цивільному праві
2. Поіменовані і непоіменовані договори у цивільному праві
3. Правові наслідки порушення договірних зобов'язань
4. Відшкодування заподіяної шкоди
5. Виконання грошових зобов'язань
6. Відшкодування моральної шкоди.
7. Відшкодування шкоди, завданої органами держави та її посадовими особами

Методичні рекомендації

Оскільки кожний цивільний договір є правочином, відповідно на нього мають поширюватися відповідні правила про правочини. Відправним моментом у розумінні правочину є положення ч. 1 ст. 202 ЦК України, згідно з яким правочином є дія особи,

спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Власне майже таке саме визначення угоди було закріплено в ст. 41 ЦК УРСР, яка передбачала, що угодами визначаються дії громадян і організацій, спрямовані на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. При цьому і в ЦК України, і в ЦК УРСР однозначно сформульованим є положення про те, що двосторонні та багатосторонні правочини (угоди) є договорами.

У багатьох випадках для виникнення цивільних прав та обов'язків необхідне зустрічне (взаємне) волевиявлення двох чи більше осіб. У таких випадках матимуть місце двосторонній або багатосторонній правочини, які в цивільному праві іменуються договором. Переважна частина правочинів у цивільних правовідносинах є двосторонніми, тобто такими правочинами (угодами), яким притаманна наявність взаємоузгодженого волевиявлення двох осіб, спрямованого на виникнення єдиного правового результату, покликаного забезпечити реалізацію обопільної чи самостійної мети кожної з цих осіб.

Так, для виникнення правовідношення купівлі-продажу необхідне волевиявлення однієї особи (продавця) на продаж належного їй майна та волевиявлення іншої особи (покупця) на придбання цього майна за плату. При цьому продавець і покупець мають різну мету. Якщо для продавця головний інтерес становить отримання відповідної грошової суми, то для покупця – одержання бажаного майна у власність для задоволення своїх відповідних потреб. Двосторонні правочини (договори) не завжди відзначаються гармонізованістю та абсолютною узгодженістю волі кількох осіб, адже, наприклад, у договорі купівлі-продажу продавець прагне продати за найвищу ціну, а покупець прагне придбати якнайдешевше. Багатосторонніми вважаються ті правочини (угоди), при укладенні яких взаємне волевиявлення проявляють три й більше осіб. Водночас усі багатосторонні правочини є договорами. В цивільному праві багатосторонніх правочинів (договорів) нараховується небагато.

Завдання:

1. Дайте визначення договору про надання послуг.
2. Критерії класифікації договорів про надання послуг.
3. Система транспортних договорів. Види договорів перевезення. Критерії класифікації.
4. Зміст договору транспортного експедирування. Основні та додаткові обов'язки експедитора.
5. Поняття договору зберігання та його загальна характеристика.
6. Зміст договору зберігання та його сторони. Вимоги щодо форми договору зберігання.
7. Особливості договірної та обов'язкового, особистого та майнового страхування. Співстрахування та перестрахування.
8. Дайте визначення та назвіть характерні риси договору доручення.
9. Зміст договору доручення та його сторони. Вимагання особистого виконання доручення.
10. Вимоги щодо форми договору доручення. Довіреність.
11. Договір комісії: особливості окремих видів комісії; припинення договору комісії. Можливість припинення договору комісії в односторонньому порядку.
12. Дайте визначення договору управління майном. Розмежування договору управління майном від суміжних договорів.

Теми рефератів:

1. Правове регулювання медичних послуг
2. Договір про надання туристичних послуг
3. Страхування цивільно-правової відповідальності власників автомобілів

Тестові завдання

1. До основних транспортних договорів відносяться:
А – договір про перевезення пошти;
Б – договір про перевезення багажу;

- В – договір про перевезення пасажирів;
- Г – договір про обслуговування під'їзних шляхів.
- 2. Допоміжні транспортні договори:
 - А – договір про експедирування;
 - Б – договір про перевезення пошти;
 - В – договір про подачу і збирання вагонів;
 - Г – договір про буксирування.
- 3. Доказом укладення договору про перевезення є:
 - А – накладна;
 - Б – товарно/транспортна накладна;
 - В – товарна накладна;
 - Г – коносамент.
- 4. До спеціальних видів зберігання відносяться:
 - А – зберігання в гардеробі;
 - Б – зберігання в банку;
 - В – зберігання в ломбарді;
 - Г – зберігання в камерах схову.
- 5. Доказом укладення договору зберігання є:
 - А – письмовий договір;
 - Б – жетон;
 - В – конклюдентні дії;
 - Г – квитанція.

Задача 1

Підприємець Онопенко О. І. зафрахтував у морського пароплавства в м. Севастополі вантажне судно на один рейс із Марокко в Україну для перевезення апельсинів. Відповідно до умов договору трюми судна повинні були бути чистими й вільними від стороннього вантажу. Однак капітан судна до прийняття вантажу від Онопенка О. І. в один із трюмів завантажив тонну бананів для реалізації їх в Україні. У зв'язку з цим, він не зміг прийняти на борт всі апельсини. Онопенко О. І. був змушений повернути одну тонну апельсин продавцеві за зниженою вартістю та зазнав збитків. Після прибуття на батьківщину Онопенко О. І. подав у суд позов до морського пароплавства, у якому надав розрахунки підтверджували, що весь його вантаж повинен був розміститися в трю-

мах судна й зажадав відшкодування збитків, як він думав, через некваліфіковане розміщення вантажу.

Чи повинен суд задовольнити позов фрахтувальника в зазначеній ситуації?

Теми рефератів:

1. Розрахункові зобов'язання.
2. Особливості договору банківського кредиту.
3. Способи забезпечення кредитного договору.

Тестові завдання

1. Позикодавцем за договором позики може бути:
А – банк;
Б – кредитна спілка;
В – ломбард;
Г – фізична особа.
2. Форма договору позики:
А – усна;
Б – проста письмова;
В – письмова нотаріально посвідчена.
3. Предметом договору позики можуть бути:
А – машина;
Б – гроші;
В – будівельні матеріали.
4. Договір позики є:
А – двостороннім;
Б – відплатним;
В – реальним.
5. Кредитний договір є:
А – двостороннім;
Б – безвідплатним;
В – реальним.
6. Позичальником в договорі кредиту може бути:
А – юридична особа;
Б – фізична особа;
В – благодійна організація.

7. Форма договору кредиту:
- А – усна;
 - Б – проста письмова;
 - В – письмова нотаріально посвідчена.
8. Договір банківського вкладу є:
- А – реальним;
 - Б – двостороннім;
 - В – безвідплатним.
9. У разі недодержання письмової форми договору банківського вкладу цей договір є:
- А – заперечним;
 - Б – нікчемним;
 - В – недійсним.

Задача 2

Савченко М. дала у борг Корнієнко С. 3500 грн. У розписці, яку написала Корнієнко, було вказано, що вона зобов'язується повернути борг через 5 місяців. Через три місяці після закінчення строку повернення грошей Савченко звернулася до суду з позовом про стягнення з Корнієнко 3500 грн. До заяви позивач додала розписку Корнієнко. Корнієнко заперечувала проти позову, посиляючись на те, що гроші вона повернула своєчасно і це можуть підтвердити Матюшко та Порошина. Забрати розписку від Савченко вона забула.

Як вирішити дану справу?

Задача 3

Громадянин Вокалюк взяв у борг 250 грн. у громадянина Карпова строком на 1 рік. Коли рік минув, Вокалюк повернув гроші телеграфним переказом. Отримавши 250 грн. Карпов зателефонував Вокалюк і сказав, що гроші треба було повернути особисто, до того ж вони повернуті без урахування відсотків, що були нараховані при зберіганні грошей у банку чи ощадкасі. Вокалюк відмовився виконати цю вимогу, вважаючи її незаконною.

Хто з них правий?

Задача 4

Вакуленко М. звернувся до банку для отримання кредиту для купівлі автомашини. Кредит був йому наданий на 3 роки під заставу квартири. Між сторонами був укладений договір кредиту та застави. До закінчення строку повернення кредиту Вакуленко не сплатив ще 3500 грн. Банк звернувся з вимогою до Вакуленка про повернення залишку суми кредиту, Вакуленко відповів, що на даний час у нього немає коштів для повернення кредиту, але через півроку він зможе повернути залишок кредиту, на що представник банку заявив, що в такому разі його квартира буде продана, і банк поверне йому залишок від суми продажу. Вакуленко стверджував, що банк не має права продавати квартиру, тому що цим порушується його право на житло, у нього немає іншої квартири і він не може залишитися без житла.

Як вирішити дану ситуацію?

Задача 5

Між приватним підприємством «Надія» та АБ «Довіра» було укладено договір на розрахунково-касове обслуговування. Підприємство передавало банку платіжні доручення на перерахування грошових сум, але списання з поточного рахунка проводилося із затримкою, на адресу одержувачів платежів списані суми вчасно не перераховувалися. На претензії підприємства банк відповіди не надав. Підприємство звернулося до господарського суду з вимогою про стягнення пені, передбаченої договором між ними. Банк не погоджувався із стягненням пені.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 6

Скачко Н., Мохов Т. та Юрченко В. створили 02.03.03 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Крок». До статутного капіталу товариства Скачко повинен був внести 2000 грн. та 2 верстати, Юрченко – вантажний автомобіль, Мохов – гроші. Скачко передав верстати та гроші, Мохов – гроші, а Юрченко вантажний автомобіль так і не передав. На загальних зборах товариства, які відбулися 15.09.03 р., його попередили, що у разі відмови передачі автомобіля до статутного капіталу товариства на протязі року він

буде виключений із складу засновників. Після цього Юрченко вніс до статутного капіталу 2000 грн., але на загальних зборах товариства 16.04.12 р. його було виключено із складу товариства як такого, що не виконав своїх зобов'язань перед товариством відповідно до укладеного між ними установчого договору.

Юрченко не погодився з рішенням з рішенням загальних зборів і оскаржив їх рішення до суду.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 7

Відповідно до договору складського зберігання В. Внуков, власник товарного складу, зобов'язався за винагороду зберігати партію телевізорів фірми „Соні”, яка була йому передана підприємцем Івушкіним М., і повернути в належному стані.

Договором було визначено строк зберігання до моменту вистребування телевізорів Івушкіним М. При прийнятті на зберігання В. Внуков огляну їх визначив кількість і зовнішній стан. Після цього на вимогу Івушкіна М. Внуков В. Видав йому подвійне складське свідоцтво, яке підтверджує факт прийняття телевізорів на зберігання.

Через деякий час Івушкін М. Взяв кредит в комерційному банку «Аваль» під заставу телевізорів, які зберігалися на товарному складі. З цією метою він відокремив заставне свідоцтво від подвійного складського свідоцтва і передав його банку «Аваль». А останній зробив відмітку на складському свідоцтві про, те, що банк «Аваль» має право застави на телевізори в розмірі виданого по заставному свідоцтву кредиту і процентів по ньому.

Складське свідоцтво яке залишилось у Івушкіна М. Він по індосаменту передав підприємцю О. Грабузу, змінивши вартість телевізорів в зв'язку з тим, що вони під заставою О. Грабуз надав складське свідоцтво В. Внукову і отримав всю партію телевізорів «Соні».

За чий рахунок В. Внуков зобов'язаний провести огляд, визначити кількість і зовнішній стан телевізорів при прийнятті їх на зберігання від підприємця Івушкіна М. Де фіксуються отримані таким чином дані?

Чи мав право М. Івушкін відокремити заставне свідоцтво від подвійного свідоцтва і використати його в якості застави при отриманні кредиту в комерційному банку «Аваль»

Чи має право М. Івушкін передавати О. Гарбузу складське свідоцтво на телевізори, які є предметом застави

Яку відповідальність нестиме В. Внуков перед володільцем заставного свідоцтва комерційним банком «Аваль» за видачу О. Гарбузу всієї партії телевізорів на підставі лише складського свідоцтва.

Задача 8

Позивач звернувся до суду з позовом до ЗАТ “ХХХ” про стягнення грошових сум в розмірі 2 879 грн. 76 коп. посилаючись на те, що 10.10.2006 року він в офісі відповідача заповнив заяву через посередника на отримання страхового полісу від відповідача про захист свого життя і сплатив страховий внесок в зазначеній сумі, надалі страхова компанія повинна була повідомити про початок страхового захисту, але не повідомила, позивач звернувся з письмовою заявою про повернення страхового внеску та відмовився від подальшого співробітництва, ні страхового полісу, ні договору страхування позивач з відповідачем не підписував, тому вважає, що відповідач незаконно утримує сплачену ним суму.

В судовому засіданні встановлено, що позивач в офісі відповідача 10.10.2006 року заповнив через посередника заяву на отримання страхового полісу від відповідача на захист життя позивача та сплатив страхову премію еквівалентну 500 доларів США в національній гривні в сумі 2 879 грн. 76 коп., що підтверджується платіжною квитанцією.

Чи можна вважати договір страхування укладеним? Вирішіть питання. чи підлягають задоволенню вимоги позивача?

- 1) публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу;
- 2) публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу;
- 3) вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її дозволу;
- 4) рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи;
- 5) створення загрози життю, здоров'ю і майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т. 2 / Ю. В. Білоусов, І. Р. Калаур, С. Д. Гринько [та ін.] / за ред.: Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 240 с.
4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 68–74.
5. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. / за ред.: О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 977 с.
6. Цивільне право України. Загальна частина: загальні положення.: підруч. / І. А. Бірюков [та ін.]; ред.: І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка. 2-ге вид., змінене та доп. Київ: КНТ, 2008. 478 с.
7. Цивільне та сімейне право України: підруч. / Є. О. Харитонов. В. В. Дудченко, О. І. Харитонova [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
8. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонova, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, О. І. Харитонovoї, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

ЗАНЯТТЯ 5

ОКРЕМІ ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА

(2 ГОД)

1. Загальні положення про купівлю-продаж
2. Договір купівлі-продажу в кредит
3. Договір купівлі-продажу на ринках
4. Договір поставки
5. Істотні умови та зміст договору позички
6. Поставка товарів для державних потреб
7. Договір постачання електроенергії через приєднану мережу.
8. Договір дарування
9. Договір ренти
10. Договір довічного утримання (догляду)

Методичні рекомендації:

Договір роздрібної купівлі-продажу є різновидом договорів купівлі-продажу, тому на даний вид правовідносин поширюються загальні положення про договір купівлі-продажу, якщо інше не встановлено законом, зокрема, параграфом 2 глави 54 ЦК України. За договором роздрібної купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначений для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного із здійсненням підприємницької діяльності, а покупець зобов'язується його оплатити та прийняти.

Продаж товару за зразками. Сторони можуть укласти договір купівлі-продажу товару на підставі ознайомлення покупця зі зразком товару (за описом, каталогом тощо).

Договір міни (бартеру). За договором міни (бартеру) кожна зі сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Договір мін є консенсуальний, оплатний і двосторонній. Кожна зі сторін договору міни є продавцем того товару, який він передав в обмін, і покупцем товару, який він одержує взамін. Договором може бути встановлена доплата за товар більшої вартості, що обмінюється на товар меншої вартості, що, однак, не вносить елементів договору купівлі-продажу в бартерні відносини.

Договори дарування, так само як і договору купівлі-продажу, міни, поставки належать до групи договорів, що опосередковують перехід майна у власність. Перехід права власності на дарунок (річ чи право) від дарувальника до обдарованого здійснюється безумовно і безстроково (назавжди).

Завдання:

1. Проаналізуйте правову природу та види строків в договорах купівлі-продажу (гарантійні строки, строки придатності, строки служби, претензійні строки, позовна давність).

Тести:

1. Календарний строк використання продукції за призначенням, починаючи від дня введення в обіг чи після

- ремонту, протягом якого виробник (виконавець) гарантує її безпеку та несе відповідальність за істотні недоліки, що виникли з його вини є:
- а) строком виявлення недоліків;
 - б) строком придатності;
 - в) гарантійним строком;
 - г) строком служби.
2. До вимог у зв'язку з недоліками проданого товару застосовується позовна давність:
- а) 1 рік;
 - б) 5 років;
 - в) 3 роки;
 - г) 2 роки.
3. Проаналізуйте можливі підстави відмови від договору дарування та ренти?
4. Дайте відповідь чи тотожні поняття “дарування”, “благодійництво”, “меценатство”, “спонсорство”, “пожертва”.
5. Тести:
1. Предметом договору дарування є:
- а) рухоме та нерухоме майно;
 - б) майнові права, рухоме та нерухоме майно;
 - в) «особисті» права вимоги;

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Апопій І. В. Сімейне право України: підручник. Київ, 2011. 340 с.
4. Багач Е. М. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар. Київ: Ліга, 2010. 577 с.
5. Гузь Л. Є. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Харків: Фактор, 2011. 576 с.
6. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т., т. II. / відповід. ред.: О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецова, В. В. Луць. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 1008 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонova, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, О. І. Харитонovoї, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

ЗАНЯТТЯ 6

ОКРЕМІ ДОГОВОРИ ПРО ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ

(2 ГОД.)

1. Загальні положення про найм (оренду) .
2. Договір прокату.
3. Найм (оренда) земельної ділянки.
4. Найм будівлі або іншої капітальної споруди.
5. Історія лізингу.
6. Поняття та види договору лізинг
7. Умови та зміст договору лізингу.
8. Найм (оренда) житла.
9. Поняття та ознаки договору позички.

Методичні рекомендації

Договір найму (оренди) – це цивільно-правовий договір, за яким наймодавець передає або зобов'язується передати наймачеві майно у користування за плату на певний строк.

З точки зору загальної характеристики цивільно-правових договорів договір найму (оренди) є двостороннім, консенсуальним, або реальним, оплатним договором. Договір найму є двостороннім, оскільки кожна зі сторін цього договору несе обов'язки на користь іншої сторони. Договір найму може бути укладеним з моменту досягнення сторонами згоди за істотними умовами або з моменту фактичної передачі речі. Договір найму є оплатним, оскільки наймодавець за виконання своїх обов'язків з передачі майна у користування наймачу повинен отримати від останнього зустрічне надання у вигляді внесення орендної плати.

За договором прокату наймодавець, який здійснює підприємницьку діяльність з передання речей у найм, передає або зобов'язується передати рухому річ наймачеві у користування за плату на певний строк. Прокат являє собою короткостроковий найм майна, за якого предмет прокату багаторазово використовується різними наймачами. Договір прокату, як і інші види договорів найму, є оплатними, консенсуальними, або реальними, двосторонніми.

За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві)

у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості із лізингодержувачем (прямий лізинг) або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі).

Завдання:

1. Складіть порівняльну таблицю таких видів договорів оренди:
 - Прокат.
 - Оренда транспортних засобів з екіпажем і без екіпажу. Її відмінності від договору фрахтування.
 - Оренда будівель і споруд.
 - Оренда підприємств.
 - Лізинг.
 - Оренда державного майна.
 - Оренда земельних ділянок.
 - Оренда лісів і вод.
2. Складіть проекти договорів майнового найму.
3. Розкрийте зміст та співвідношення понять «підприємство» та «цілісний майновий комплекс». Що є об'єктом договору оренди?
4. Порівняйте договір лізингу з кредитним договором, договором купівлі-продажу у розстрочку, із загальними положеннями про договір найму (оренди).

Тести:

1. Предметом договору лізингу може бути:
 - а) неспоживна річ, визначена індивідуальними та родовими ознаками;
 - б) споживна річ, визначена родовими ознаками;
 - в) неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів;
 - г) річ, визначена індивідуальними та родовими ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів.

2. На кому лежить обов'язок проведення поточного та капітального ремонту транспортного засобу, зданого в найм з екіпажем?
 - а) на наймачі та наймодавці солідарно;
 - б) на наймачі, за рахунок наймодавця;
 - в) на наймодавці;
 - г) на наймачі.
3. Коли строк договору найму будівлі або іншої капітальної споруди не встановлений сторонами, вважається, що договір укладений на:
 - а) три роки;
 - б) один рік;
 - в) невизначений строк;
 - г) п'ять років.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Апопій І. В. Сімейне право України: підручник. Київ, 2011. 340 с.
4. Багач Е. М. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар. Київ: Ліга, 2010. 577 с.
5. Гузь Л. Є. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Харків: Фактор, 2011. 576 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. Т. II. / відпов. ред.: О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць. Київ: ЮрінкомІнтер, 2005. 1008 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонова, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонова, О. І. Харитонової, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.
8. Харитонова О. І. Право господарського відання та право оперативного управління: проблемні питання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 245–249.
9. Цивільне право: підруч.: у 2 т., т. 2. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за ред.: В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків: Право, 2011. 816 с.

ЗАНЯТТЯ 7.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

(_____ ГОД)

1. Виконання зобов'язань із множинністю осіб.
2. Кондикційні зобов'язання.
3. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.
4. Захист права інтелектуальної власності.
5. Право інтелектуальної власності на твір.
6. Право інтелектуальної власності на винахід.
7. Право інтелектуальної власності на торгівельну марку.
8. Право інтелектуальної власності на фірмове найменування.

Методичні рекомендації

Всі об'єкти права інтелектуальної власності поділяються на дві основні групи:

1) твори літератури, науки і мистецтва, виконання, фоно- і відеограми та програми мовлення, що охороняються авторським правом і суміжними правами;

2) об'єкти промислової власності, які охороняються правом промислової власності або патентним правом.

Кожна з наведених груп поділяється на окремі підгрупи.

ЦК у гл.35 наводить лише загальний перелік об'єктів прав інтелектуальної власності. Він не є вичерпним і може поповнюватися новими об'єктами.

Специфічною особливістю об'єктів права промислової власності є те, що результати інтелектуальної, творчої діяльності мають бути оригінальними, тобто не повинні повторювати уже відомі чи інші досягнення, рішення тощо. Вони мають бути новими масштабах, які визначає закон. Винаходи, наприклад, повинні бути новими у світовому масштабі, знаки для товарів і послуг – в межах держави, яка їх зареєструвала.

Специфічною особливістю об'єктів права промислової власності є те, що результати інтелектуальної, творчої діяльності мають бути оригінальними, тобто не повинні повторювати уже відомі чи інші досягнення, рішення тощо. Вони мають бути новими масштабах, які визначає закон. Винаходи, наприклад, повинні

бути новими у світовому масштабі, знаки для товарів і послуг – в межах держави, яка їх зареєструвала.

Об'єкти права інтелектуальної власності мають бути результатом інтелектуальної, творчої діяльності.

Завдання:

Задача 1

За дорученням директора машинобудівного заводу група конструкторів та художник-дизайнер розробили нову модель пральної машини та надіслали замовнику письмове повідомлення про створення винаходу та промислового зразка. До повідомлення було додано опис, креслення, фотографії та інші матеріали, які досить повно розкривали сутність розробки. Через півроку завод її освоїв і надіслав у продаж.

Враховуючи те, що замовник не подав заявки на отримання патентів, автори звернулись до адміністрації з проханням дати дозвіл на подання заявки від свого імені на винахід та промисловий зразок. В задоволенні прохання було відмовлено на тій підставі, що умовами трудових договорів не передбачалось право на подачу заявок на винахід та промисловий зразок, які створені при виконанні службових обов'язків. Тоді співавтори розробки на свій ризик звернулись до Держпатенту України із заявкою на видачу патенту, де вказали, що тільки інженери-конструктори є співавторами винаходу.

Проаналізуйте наведену ситуацію і підготуйте письмові відповіді: як вирішено законодавством питання про патентування розробок, що створенні і виконанні службового завдання? В яких випадках розробки вважаються службовими? Чи мав право замовник заборонити співавторам патентування розробки? Яким чином дизайнер може захистити свої права?

Задача 2

Продюсерський центр “Супер-нова” звернувся з позовами про захист авторських прав до ряду студій звукозапису та продавців аудіокасет із записами популярних шлягерів. У них вказувалось, що вказаними суб'єктами без дозволу позивача відтворю-

ються та продаються копії створених у центрі записів. Внаслідок неякісного піратського перезапису порушується ділова репутація центру. В позовах вимагалось відшкодувати заподіяну шкоду в розмірі 300 000 гривнів солідарне, вилучити та знищити всю контрафактну продукцію, компенсувати заподіяну моральну шкоду та припинити діяльність відповідачів. Яке рішення повинен винести суд? Чи правомірні вимоги позивача?

Задача 3

У торговця аудіокасетами на ринку представником агентства з колективного управління авторськими і суміжними правами було виявлено у продажу примірники не ліцензованих аудіокасет із записами популярних виконавців. Майнові права і інтереси ряду з них агентство представляло на підставі договору із продюсерами і національним Агентством з авторських і суміжних прав. Крім того, виявлено декілька касет з новими піснями Руслани, які ще не вийшли у продаж із студії запису. Як пояснив продавець, цей запис він не продавав, а використовував лише для особистого користування. Зазначені копії зробив у цей день на випадок втрати “дорогого” для нього оригіналу запису. Дайте правову кваліфікацію наведеному. Обґрунтуйте позицію продавця, вкажіть, які юридичні факти входять у предмет доказування по цій справі.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Апопій І. В. Сімейне право України: підручник. Київ, 2011. 340 с.
4. Багач Е. М. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар. Київ: Ліга, 2010. 577 с.
5. Гузь Л. Є. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Харків: Фактор, 2011. 576 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т., т. II. / відповід. ред.: О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць. Київ: ЮрінкомІнтер, 2005. 1008 с.
7. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонova, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, О. І. Харитонovoї, Н. Ю. Голубевої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

8. Харитонova О.І. Право господарського відання та право оперативного управління: проблемні питання. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 245–249.
9. Цивільне право: підручн.: у 2 т., т. 2. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, Т. І. Бегова [та ін.]; за ред.: В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків: Право, 2011. 816 с.

ЗАНЯТТЯ 8

ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ

(2 ГОД)

1. Спадкування, загальна характеристика.
2. Спадкування за законом.
3. Спадкування за заповітом.
4. Здійснення права на спадкування.
5. Виконання заповіту.
6. Оформлення прав на спадщину.
7. Спадковий договір.
8. Застосування норм спадкового права у судовій та нотаріальній практиці.

Завдання:

Задача 1

Матвієнко проживав з матір'ю, двома дітьми та братом в будинку. Після його смерті залишилися його частка будинку, пай в кооперативі на суму 2500 грн., автомашина і предмети домашнього вжитку.

Хто є спадкоємцями в даному випадку. Як буде розподілено спадкове майно?

Задача 2

Матвєєва проживала в м. Києві. Літом вона поїхала до сестри в м. Дніпропетровськ, де від хвороби померла. Після її смерті залишився будинок в м. Києві вартістю 25 000 грн і хата в с. Чепеліївка вартістю 10 000 грн. Все своє майно вона заповіла брату. Крім сестри та брата інших родичів у померлої не було. Сестра пред'явила брату вимогу про повернення її коштів, які вона ви-

тратила на поховання сестри та її лікування. Брат відмовився задовольнити вимоги сестри.

Що є місцем відкриття спадщини? Як повинен бути вирішений спір?

Задача 3

Сергєєв заповів своє майно сестрі Андрейченко. В заповіті було вказано, що Андрейченко повинна щомісячно зі спадкового майна перераховувати по 100 грн на утримання його нерідного сина до досягнення ним 21 року (на час смерті Сергєєва йому було 17 років. Андрейченко, одержавши спадкове майно, не виконала заповіт Сергєєва в цій частині.

1. Як називається таке розпорядження в заповіті?
2. Які права нерідного сина Сергєєва?
3. У яких випадках спадкування буде саме за законом?
4. Порядок здійснення спадкування за законом?
5. Які особи мають право на спадкування у третю чергу?
(Відповідь: ст. 1263 ЦК України рідні дядько та тітка спадкодавця).
6. Які є черги спадкоємців?
7. Способи поділу майна подружжя.

Рекомендована література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
3. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т. 2 / Ю. В. Білоусов І. Р. Калаур С. Д. Гринько [та ін.] / за ред.: Р. О. Стефанчука, М. О. Стефанчука. Київ: Правова єдність, 2009. 1240 с.
4. Матійко М. В. Диференціація функцій цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 68–74.
5. Сивий Р. Б. Приватне (цивільне) право в системі права України: монографія Київ: КВІЦ, 2006. 214 с.
6. Харитонов Є. Вступ до курсу цивільного права. *Студентський юридичний журнал: додаток до журналу «Право України»*. 2011. № 2. С. 149–159.
7. Харитонов Є. О. Вступ до цивільного права України: навч. посіб. Київ: Істина, 2006. 288 с.
8. Харитонов Є. О. Історія приватного (цивільного) права Європи. Частина І. Витоки. Одеса: БАХВА, 1999. 292 с.

9. Харитонов Є. О. Історія приватного права Європи: західна традиція. Одеса: БАХВА – Юрид. літ., 2001. 328 с.
10. Харитонов Є. О. Історія приватного права Європи: східна традиція. Одеса: Юрид. літ., 2000. 260 с.
11. Харитонов Є. «Прогалини» у цивільному законодавстві: хиби правотворчості чи прийом законодавчої техніки. *Юридичний вісник*. 2013. № 1. С. 72–81.
12. Харитонов Є. О. Нариси теорії цивілістики (поняття та концепти): монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 464 с.
13. Харитонов Є. О. Цивільно-правовий метод: зміна парадигми. *Часопис цивілістики*. 2006. Вип. 3. С. 16–20.
14. Цивільне право України (традиції та новації): монографія / авт. кол.; за заг. ред.: Є. О. Харитонova, Т. С. Ківалової, О. І. Харитонovої; наук. ред. Н. Ю. Голубєва. Одеса: Фенікс, 2010. 700 с.
15. Цивільне право України: підруч. в 2-х т. / Є. О. Харитонов, О. В. Дзера, В. В. Дудченко [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубєвої. Харків: Одіссей. Т. 1. 2008. 832 с.
16. Цивільне та сімейне право України: підруч. / Є. О. Харитонов, В. В. Дудченко, О. І. Харитонova [та ін.]; за ред.: Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубєвої. Київ: Правова єдність, 2009. 968 с.
17. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар / Є. О. Харитонova, Ю. Л. Бошицький, Р. О. Стефанчук [та ін.]; за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. І. Харитонovої, Н. Ю. Голубєвої. Київ: Правова єдність, 2008. 740 с.

5. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття принципів цивільного права
2. Принцип справедливості у цивільному праві.
3. Застосування принципів справедливості, добросовісності, розумності у судовій практиці.
4. Поняття суб'єктивного права і інтересу.
5. Здійснення суб'єктивних цивільних права
6. Захист суб'єктивних цивільних прав.
7. Поняття недійсних правочинів
8. Окремі види недійсних правочинів.
9. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.
10. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування людини
11. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття особи.
12. Захист особистих немайнових прав.
13. Право на життя
14. Право на здоров'я
15. Право на свободу та особисту недоторканість
16. Право на ім'я
17. Право на гідність та ділову репутацію
18. Право на особисте життя та його таємницю
19. Право на свободу пересування, місце проживання та його недоторканість
20. Право на інформацію, таємницю кореспонденції.
21. Поняття та характеристика речових права
22. Види права власності
23. Зміст права власності
24. Набуття права власності
25. Припинення права власності
26. Захист речових прав.
27. Право спільної сумісної власності
28. Право спільної часткової власності.

29. Права на чужі речі.
30. Емфітевзіс, суперфіцій
31. Загальне вчення про договір у цивільному праві
32. Поіменовані і непоіменовані договори у цивільному праві
33. Правові наслідки порушення договірних зобов'язань
34. Відшкодування заподіяної шкоди
35. Виконання грошових зобов'язань
36. Відшкодування моральної шкоди.
37. Відшкодування шкоди, завданої органами держави та її посадовими особами
38. Загальні положення про купівлю-продаж
39. Договір купівлі-продажу в кредит
40. Договір купівлі-продажу на ринках
41. Договір поставки
42. Істотні умови та зміст договору позички
43. Поставка товарів для державних потреб
44. Договір постачання електроенергії через приєднану мережу.
45. Договір дарування
46. Договір ренти
47. Договір довічного утримання (догляду)
48. Загальні положення про найм (оренду)
49. Договір прокату
50. Найм (оренда) земельної ділянки
51. Найм будівлі або іншої капітальної споруди
52. Історія лізингу
53. Поняття та види договору лізинг
54. Умови та зміст договору лізингу
55. Найм (оренда) житла
56. Поняття та ознаки договору позички
57. Виконання зобов'язань із множинністю осіб
58. Кондикційні зобов'язання
59. Загальна характеристика права інтелектуальної власності.
60. Захист права інтелектуальної власності.
61. Право інтелектуальної власності на твір

62. Право інтелектуальної власності на винахід.
63. Право інтелектуальної власності на торгівельну марку.
64. Право інтелектуальної власності на фірмове найменування.
65. Спадкування, загальна характеристика.
66. Спадкування за законом.
67. Спадкування за заповітом.
68. Здійснення права на спадкування
69. Виконання заповіту
70. Оформлення прав на спадщину
71. Спадковий договір
72. Застосування норм спадкового права у судовій та нотаріальній практиці

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	3
1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
1.1. Анотація	4
1.2. Оцінювання успішності та технології викладання.....	4
1.3. Застосування сучасних технологій викладання та навчання.....	6
2. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ.....	7
3. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ.....	9
4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
Заняття 1. Поняття та здійснення цивільних прав	10
Заняття 2 Особисті немайнові права	14
Заняття 3 Особливості здійснення речових прав	18
Заняття 4 Договірне право. Проблемні питання	23
Заняття 5 Окремі договори про передачу майна.....	32
Заняття 6 Окремі договори про передачу майна у користування ...	35
Заняття 7. Особливості виконання окремих видів зобов'язань.....	38
Заняття 8 Проблеми спадкування.....	41
5. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ	44

Навчальне видання

Ірина Григорівна БАБИЧ

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Навчально-методичний посібник
до вивчення дисципліни «Цивільне право: теорія та практика»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»,
за спеціальністю 081 «Право»
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

Електронне видання

В авторській редакції

Формат 60х84/16. Ум-друк. арк. 2,78.

Видавець ПП «Фенікс»

(Свідцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.

e-mail: fenix-izd@ukr.net